

ОПШТИНА СЈЕНИЦА

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ
ПОЛОЖАЈА МИГРАНТА
2023-2027.**

Сјеница, октобар 2023.

SADRŽAJ

Уводна реч председника општине Сјеница	3
Шта је Локални акциони план за унапређење положаја миграната.....	4
Захвалност учесницима у процесу локалног акционог планирања	9
САЖЕТАК – РЕЗИМЕ.....	10
ПОГЛАВЉЕ 1: ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ СЈЕНИЦА	12
1.1. Становништво	12
1.2. образовање	13
1.3. Привреда	14
1.4. Пољопривреда	14
1.5. Енергетски потенцијали и инфраструктура	15
1.6. Саобраћај	15
1.7. Водоводна и канализациона инфраструктура	16
1.8. Култура.....	16
1.9. Спорт	17
1.10. Туризам.....	17
1.11. Здравство	18
1.12. Информисање	18
1.13. Локална самоуправа – организациона структура	19
ПОГЛАВЉЕ 2: ПОДАЦИ О МИГРАНТИМА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ СЈЕНИЦА	21
ПОГЛАВЉЕ 3: АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ И ЗАКЉУЧЦИ	22
ПОГЛАВЉЕ 4: ПРИОРИТЕТНЕ ГРУПЕ	29
ПОГЛАВЉЕ 5: ОПШТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	31
ПОГЛАВЉЕ 6: АКТИВНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА.....	33
ПОГЛАВЉЕ 7: РЕСУРСИ/БУЏЕТ	49
ПОГЛАВЉЕ 8: АРАНЖМАНИ ЗА ПРИМЕНУ	50
ПОГЛАВЉЕ 9: ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕНА УСПЕШНОСТИ.....	52

Уводна реч председника општине Сјеница

Општина Сјеница има опредељење да свој развој у свим областима живота води плански и организовано, кроз процес који је заснован на реалном сагледавању стања и потреба, али и могућности које имамо да се на идентификоване потребе одговори. Усвајањем стратешких докумената Општина Сјеница у том смислу пројектује своје опредељење ка изградњи праведније и локалне заједнице која је у интересу свих њених грађана. У том правцу је усмерен и Локални план акције за унапређење положаја миграната који има за циљ да олакша живот и поспешу интеграцију наших суграђана који су свој трајни или привремени дом нашли у нашој општини, стварањем услова за целовиту интеграцију избеглих, интерно расељених лица, повратника по реадмисији, миграната и тражилаца азила на подручју општине Сјеница и унапређењем њиховог друштвеног положаја, услова становања, побољшањем социо-економског стања и смањењем сиромаштва.

План је, с друге стране, израз принципа солидарности и једнаких могућности и наше политичке воље да се најугроженијим друштвеним групама, међу којима су и мигранти, пружи додатна друштвена подршка.

Уверен да ће план послужити свим заинтересованим и одговорним институцијама, организацијама и појединцима да појачају своје активности и постигну боље резултате у раду, захваљујем свим актерима који су учествовали у креирању овог важног документа.

Председник општине Сјеница
Муниб Мујагић, дипл. инж. арх.

Шта је Локални акциони план за унапређење положаја миграната

Локални акциони план за унапређење положаја миграната (у даљем тексту ЛАП) представља оперативни план за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица, повратника по Споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса, као и економских миграната, дијаспоре и жртава трговине људима. У оквиру овог документа, под избеглим и интерно расељеним лицима подразумевају се сва лица која су била изложена присилном напуштању својих домова и расељавању, због рата на простору бивших југословенских република и бомбардовања Косова и Метохије, укључујући и она лица која су у међувремену стекла статус грађана Републике Србије, али и даље имају нерешене егзистенцијалне проблеме настале у току избегличког статуса.

У овом документу под процесом локалног акционог планирања унапређења положаја избеглих, интерно расељених лица (ИРЛ), повратника по основу Споразуму о реадмисији са Европском Унијом (ЕУ), тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса подразумевамо процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот избеглих, интерно расељених лица и повратника по Споразуму о реадмисији (у даљем тексту повратника) намеравамо да остваримо у свом локалном окружењу у току предвиђеног временског периода. Тај процес се заснива на идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана. Локални акциони план за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу Споразуму о реадмисији посматрамо као резултат процеса планирања или планску одлуку којом су дефинисани основни начини остваривања циљева развоја ове области живота локалне заједнице.

Према Конвенцији УН о статусу избеглице (1951), **избеглица**¹ је особа која је из основаног страха да ће бити прогоњена због своје расе, националне припадности, припадности одређеној друштвеној групи или због политичког уверења, напустила своју државу и не може, или због поменутог страха не жели да се у њу врати. Појам избеглице је Протоколом из 1967. год. проширен и на особе које су биле изложене ратним страдањима или другим облицима насиља и зато одлучиле или биле принуђене да напусте своју државу. Статус избеглице у Републици Србији, Комесаријат за избеглице и миграције регулише у складу са Законом о избеглицама („Службени гласник РС”, број 18/92, „Службени лист СРЈ”, број 42/2002 – одлука СУС и „Службени гласник РС”, број 30/2010).

Интерно расељена лица² су она лица која су била присиљена да напусте своје домове, али су остала у границама своје државе. Разлози због којих су били присиљени да напусте своје домове могу бити различити: рат, насиље, угрожавање људских права, политички прогон или природне катастрофе (земљотрес, поплава и сл.). Зато што се налазе у границама своје земље, могућности њихове међународне заштите су ограничене. Иако их, за разлику од избеглица, не штити Специјална конвенција УН, и

¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Refugee>

² http://www.articleworld.org/index.php/Displaced_person

даље их штите национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акти у области људских права.

Повратници по Споразуму о реадмисији³ су лица која су добровољно или присилно враћена из држава у којима су неосновано боравила (одбијен захтев за азил, истекла виза) у земље порекла, на основу потписаног Споразума о реадмисији између Европске заједнице и Републике Србије.

Спречавање нелегалних миграција и прихват и интеграција повратника по основу Споразума о реадмисији су један од улова за стављање Републике Србије на Белу шенген листу.

У циљу испуњавања својих обавеза Влада Републике Србије усвојила је Стратегију реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији 13. фебруара 2009. године („Службени гласник РС“, број 15/09). Усвојен је и Акциони план за спровођење Стратегије реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији за период 2009. и 2010. године.

Тражиоци азила су лица која су, у складу са важећом законском регулативом, на територији Србије затражила неки од видова међународне заштите на законом прописан начин. У складу са одредбама Закона које се односе на смештај и обезбеђивање основних животних услова за лица која траже азил, Влада Републике Србије оснива центре у којима они борава и у буџету обезбеђује средства за функционисање центара.

Лица која су добила азил су лица која имају право на боравак и заштиту које има странац којем је, одлуком надлежног органа, одобрено право на уточиште или супсидијарну заштиту.

Уточиште - право на боравак и заштиту које се даје избеглици на територији РС за кога надлежни орган утврди да оправдано страхује од прогона у држави порекла или држави уобичајеног боравишта.

Супсидијарна заштита - заштита коју РС одобрава странцу који би у случају повратка у државу порекла или државу уобичајеног боравишта био изложен трпљењу озбиљне неправде и који не може или који се због такве опасности не жели ставити под заштиту те државе.

Мигранти у потреби без утврђеног статуса су лица која немају регулисан статус на територији Републике Србије, који су ушли из суседних земаља а пореклом су из ратом захваћених подручја Блиског Истока и Африке. Не задржавају се на територији Републике Србије и немају намеру да затраже азил. Циљна одредишта су им, углавном, земље Европске Уније. У складу са појачаним приливом миграната, Влада Републике Србије је 18. јуна 2015. године основала Радну групу за решавање проблема мешовитих

³ Споразум између Републике Србије и Европске уније о реадмисији лица која незаконито борава који је ступио на снагу 01. јануара 2008. године уговорне стране су регулисале процедуру повратка особа које не испуњавају или више не испуњавају услове за улазак или боравак на територији државе уговорнице.

миграционих токова коју чине министри пет ресорних министарстава, укључујући представника Комесаријата за избеглице и миграције. Радна група је формирана са задатком да прати, анализира и разматра питања мешовитих миграционих токова у Републици Србији са посебним освртом на проблеме у овој области, даје анализе стања и предлоге мера за решавање уочених проблема и усклађивање ставова надлежних државних органа и других организација и институција које се баве питањем мешовитих миграционих токова.

Имајући у виду велику флукуацију миграната у потреби чији статус није решен, као и чињеницу да су током целе избегличке кризе присутни на територији општине Сјеница и да је у Сјеници организиран њихов смештај у уређеном центру, потребно је да се предузму мере у складу са одлукама које донесу надлежне институције и Радна група.

Првенствено је потребно јачање капацитета за унапређење квалитета живота у локалној средини кроз опремање смештајног простора, простора за информативне, едукативне, спортске и здравствене услуге, као и спровођење неопходних активности на јачању толеранције и отклањања предрасуда и страха кроз развој комуникације и дијалога.

Економски мигрант – лица која траже посао, јесу запослена или су била запослена у месту које је више или мање удаљено од места његовог становања. Радник мигрант може обављати посао унутар граница сопствене државе, а може одлазити на рад у друге земље.

Циркуларна миграција - привремено и обично понављајуће кретање лица између матичне области и области дестинације, обично у сврху запослења. Она представља устаљени образац мобилности становништва, било да се ради о међудржавној или рурално-градској.

Дијаспора - Према Закону о дијаспори и Србима у региону (члан 2. став 1), дијаспора обухвата држављане Републике Србије који живе у иностранству, припаднике српског народа и исељенике са територије Републике Србије и из региона, као и њихове потомке. Према томе, дијаспору чине сви припадници српског народа и лица српског порекла, независно од места рођења и дужине боравка у иностранству.

Жртве трговине људима - свако физичко лице подвргнуто трговини људима. Трговина људима је врбовање, превоз, пребацивање, предаја, продаја, куповина, посредовање у продаји, скривање или држање другог лица, уз примену силе или претње, довођењем у заблуду или одржавањем у заблуди, злоупотребом овлашћења, поверења, односа зависности, тешких прилика другог, задржавањем личних исправа или давањем или примањем новца или друге користи, у циљу експлоатације његовог рада, принудног рада, вршења кривичних дела, проституције или друге врсте сексуалне експлоатације, просјачења, употребе у порнографске сврхе, успостављања ропског или њему сличног односа, ради одузимања органа или дела тела или ради коришћења у оружаним сукобима. (у складу Кривичног законика).

Србија се још увек налази у центру изузетно интензивних и динамичних мешовитих миграционих токова у региону Западног Балкана и даље ка земљама западне

Европе. Током овог периода, ситуација је еволуирала од ванредне кризе, која је захтевала хитно збрињавање миграната у транзиту, до оне дуготрајније природе где се све већи број ових људи налази у ситуацији продуженог боравка у Србији. Такво стање рађа плодно тле за за експлоатацију миграната од стране организованих криминалних група и индивидуалних починилаца. У таквим ситуацијама линија разграничења између кријумчарења миграната и трговине мигрантима често постаје нејасна. Оно што је неспорно јесте да су за ублажавање ризика од трговине људима за потенцијалне жртве међу мигрантским становништвом и решавање њихових потреба неопходни усклађен и координисан приступ, као и успостављање сарадње различитих институција, како оних на централном, тако и оних на локалном нивоу.

Стратешки оквир ЛАП-а одређен је у складу са политиком и правцима деловања дефинисаним у сету докумената донетим на националном и локалном нивоу а од значаја су за управљање миграцијама. У циљу координираног рада, коришћења научених лекција и најбољих пракси, овај ЛАП узима у обзир постојеће пројекте изградње капацитета на локалном нивоу, а нарочито оне који су у домену социјалне, економске и стамбене политике. Креирање и спровођење локалних акционих планова за унапређење положаја миграната овде се третира као део ширег механизма смањења сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група.

Локални акциони план доноси се на период од 5 година.

Процес израде Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната у општини Сјеница, заснива се на интерактивном приступу чије су основне методолошке карактеристике да је:

- Локални – спроведен је у локалној заједници и уважава локалне специфичности;
- Партиципативан – укључио је различите битне актере процеса друштвено организоване подршке избеглим, интерно расељеним лицима, повратницима, тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса;
- Утемељен на реалним околностима, расположивим ресурсима и потребама за унапређење положаја миграната, као и примајуће заједнице;
- Прилагођен ситуацији у локалној заједници, актерима и позитивној промени којој се тежи;
- Савремен - користи савремене методе планирања и анализе свих важних елемената потребних за доношење одлука;
- Одговоран - подстиче одговоран однос различитих друштвених актера у локалној заједници.

За потребе процеса прикупљања и анализе основних податка о положају миграната у општини, коришћени су следећи извори: резултати анкете са потенцијалним корисницима и састанци са локалним актерима, статистички подаци укључујући податке пописа из 2011. и 2022. године; различити извештаји и документи као што су подаци Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, повереника за избеглице и миграције у општини Сјеница, Црвеног крста, локалних невладиних организација и удружења, извештаји Министарства унутрашњих послова и Комесаријата за избеглице

и миграције као и подаци са терена доступни поверенику за избеглице и миграције и Савету за управљање миграцијама и трајна решења.

Процес израде Плана спроведен је у другом кварталу 2023. године.

У складу са Чланом 12. Закона о управљању миграцијама формиран је локални савет за управљање миграцијама (у даљем тексту: Савет за миграције) ради обављања саветодавних послова у вези са управљањем миграцијама на територији општине Сјеница.

Савет за миграције чине представници/це локалне самоуправе као носиоци процеса и формални доносиоци овог документа, укључујући повереника за избеглице и институције система које се на локалном нивоу баве питањима миграција.

Улога и надлежност Савета је да:

- прати и извештава Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије, као и органе управљања Општине о миграционим кретањима на територији Општине;
- предлаже програме, мере и планове активности ради ефикасног управљања миграцијама;
- координира радом органа на локалном нивоу чији је рад значајан за област управљања миграцијама;
- пружа податке од значаја за израду стратешких докумената из области миграција, размењује информације и учествује на састанцима од значаја за процес планирања;
- активно учествује у изради и иновирању Локалног акционог плана, дефинише коначни текст документа и предлаже га органима управљања на усвајање;
- обезбеђује потребне податке непосредно од циљних група и социјалних актера у систему подршке избеглим, интерно расељеним лицима, повратника и миграната;
- примењује усвојене методе планирања током процеса планирања;
- дефинише циљеве, правце развоја и сарађује са различитим релевантним локалним и републичким актерима;
- планира праћење и оцењивање успешности примене Локалног акционог плана;
- унапређује сопствене капацитете за планирање кроз одговарајуће обуке;
- предузима друге послове у области управљања миграцијама на територији општине у складу са Законом о управљању миграцијама.

Креирање и спровођење Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната овде се третира као део ширег механизма смањења сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група.

Захвалност учесницима у процесу локалног акционог планирања

У циљу израде Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица, повратника по Споразуму о реадмисији, миграната у потреби без утврђеног статуса и тражиоца азила, носилац процеса и предлагач овог документа био је Савет за миграције општине Сјеница.

Улога Савета за миграције општине Сјеница била је да:

- обезбеди потребне податке непосредно од циљних група и социјалних актера у систему подршке свим категоријама;
- размењује информације и учествује на састанцима од значаја за процес планирања;
- сарађује са члановима пројектног тима у изради ЛАП-а и ажурно доставља све податке од значаја за документ;
- примењује усвојене методе планирања током процеса планирања;
- дефинише циљеве, правце развоја и сарађује са различитим релевантним локалним и републичким актерима;
- планира праћења и оцењивања успешности примене локалног акционог плана.

Остали актери на локалном нивоу укључени у израду плана били су представници/це Националне службе за запошљавање, Центра за социјални рад, Црвеног крста, Полицијске станице у Сјеници, Дома здравља Сјеница, Канцеларије за локални економски развој општине Сјеница, Канцеларије за младе општине Сјеница, других институција, организација и група, укључујући и групе потенцијалних корисника/ца који су повремено учествовали у консултативном процесу.

Израда Локалног акционог плана урађена је уз стручну помоћ и подршку Комесаријата за избеглице и миграције.

Захваљујемо се свим члановима Савета за миграције, Комесаријату за избеглице и миграције Републике Србије на стручној подршци у изради документа, учешћу и подршци у процесу планирања и израде ЛАП-а.

САЖЕТАК – РЕЗИМЕ

Локални акциони план за унапређење положаја миграната за период 2023-2027. године је документ који изражава наставак дугорочног опредељења општине Сјеница да побољша услове живота и могућности за интеграцију, тј. реинтеграцију у локалну заједницу, као и за толерантнији однос лишен предрасуда и страхова у односу на тражиоце азила и мигранте у потреби без утврђеног статуса.

Овим документом се утврђују општи и специфични циљеви везани за решавање проблема избеглих, интерно расељених лица, повратника по Споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса, као и економских миграната.

Локални акциони план (ЛАП) је усмерен према свим особама које су биле изложене присилним миграцијама и егзистенцијалним потешкоћама које то ствара, а живе на територији општине Сјеница, укључујући и тражиоце азила и мигранте у потреби без утврђеног статуса.

Полазећи од анализе потреба миграната на територији општине Сјеница, а у складу са националним стратешким опредељењима дефинисан је један Општи циљ.

Општи циљ Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната (унапређење положаја избеглих, ИРЛ, повратника по споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса):

Јачање капацитета локалне самоуправе за решавање проблема миграната, промовисање толеранције према тражиоцима азила и мигрантима у потреби а без утврђеног статуса, као и побољшавање социо-материјалног положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији на територији Општине решавањем њихових стамбених потреба и подстицањем економског оснаживања, стварање амбијента за коришћење позитивних развојних потенцијала миграција и ублажавање негативних ефеката одлива становништва.

На основу овако постављеног општег циља, формулисани су следећи специфични циљеви који су релевантни за остваривање општег циља у периоду од 2023. до 2027. године:

Специфични циљ 1: До краја 2027. године стамбено збринуту најмање 10 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији изградњом 10 стамбених јединица за закуп/откуп.

Специфични циљ 2. До краја 2027. године помоћи решавање стамбеног питања избеглица, интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији на територији општине Сјеница кроз програм помоћи у грађевинском материјалу за најмање 10 породица које су отпочеле градњу стамбеног објекта или имају потребе за адаптацијом постојећег објекта.

Специфични циљ 3: До краја 2027. године помоћи у стамбеном збрињавању најмање 5 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу

споразума о реадмисији, кроз откуп сеоских кућа са окућницом, односно одговарајуће непокретности.

Специфични циљ 4: До краја 2027. године економски осамосталити најмање 20 избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији кроз програме преквалификације и доквалификације, у сарадњи са Националном службом запошљавања и донаторима.

Специфични циљ 5: До краја 2027. године економски оснажити најмање 10 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији набавком и доделом робе и материјала за покретање, развој и унапређење доходовних активности у пољопривредној, занатској, услужној или другој области.

Специфични циљ 6: До краја 2027. године створити услове за јачање толеранције и разумевање потреба тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса отклањањем предрасуда кроз унапређење квалитета живота у локалној заједници побољшањем комуналних услуга, опремањем простора за здравствене, едукативне, културно-уметничке и друге услуге, опремањем дечијих и спортских игралишта, отварањем посебног инфо центра за мигранте и организовањем округлих столова, радионица и других активности усмерених на побољшање квалитета њиховог живота и бољем разумевању и идентификацији потреба миграната, размену искустава и анализу проблема и њихових могућих решења, као и промоцији културе и обичаја локалног становништва и миграната.

Специфични циљ 7: До краја 2027. године омогућити јачање капацитета институција локалне самоуправе у управљању миграцијама кроз обуку кадрова за израду пројектних предлога у циљу обезбеђивања средстава намењених мигрантима.

ПОГЛАВЉЕ 1: ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ СЈЕНИЦА

Општина Сјеница се налази на Пештерској висоравни, у југозападном делу Србије. Као насеље, Сјеница се први пут помиње давне 1253. године као раскршће тада познатог дубровачког каравана. Назив је, по предању, добила по богатству траве - сена (Сјеница - земља сена), које се на ширем подручју Сјенице коси некада и по три пута годишње.

Подручје општине Сјеница оивичено је планинама: Голија, Јавор, Јадовник, Гиљева и Златар, просечне надморске висине 1500 м, са изузетком Голије - 1833 м.

Подручје општине Сјеница обухвата 103 насеља која су организована у 12 месних заједница (1 градску и 11 сеоских). Општина је издељена у 53 катастарске општине.

На Сјеничко-Пештерској висоравни преовладавају кречњачки терени са развијеним крашким облицима рељефа. Околина је богата рекама, са прелепим водопадима и слаповима, а посебан природни ресурс Општине представља изузетно богат шумски потенцијал.

Сјеница се граничи са шест општина: Нова Варош, Ивањица, Нови Пазар, Тутин, Бијело Поље и Пријепоље.

Са површином од 1.059 км² на првом је месту у Златиборском округу.

1.1. Становништво

По попису из 2022. године Сјеница има 24.083 становника. Од тог броја 12.147 су мушкарци а 11.936 жене. На градском подручју живи 12.989, а на сеоском 11.094

становника. Највише има Бошњака – 17.665 (73,36%), затим Срба – 3.861 (16,01%), Муслимана – 1.069, 26 Албанаца, 15 Горанаца, 12 Југословена, 1.107 особа са непознатом националношћу и 249 особа које нису желеле да се национално изјасне.

Просечна густина насељености је 22,74 становника/км².

Просечна старост становништва је 39,34 године.

И поред позитивног природног прираштаја постоји константан одлив становништва према већим економским центрима и у иностранство. Разлози за одлив становништва су доминантно економске природе, односно немогућност проналажења посла. Све старосне структуре су погођене овим проблемом. Мере за превазилажење овог проблема су дефинисане у Локалном акционом плану запошљавања, где је тежиште базирано на запошљавању теже запосливих категорија становништва. За младе, који први пута заснивају радни однос, дата је мера стручних пракси и запошљавање у приправнички радни однос. Општина Сјеница нема довољно расположивих финансијских средстава којима би решила проблем незапослености.

Демографска структура становништва на подручју општине Сјеница према подацима из пописа становништва из 2022. године:

Ред. бр.	Узраст	Број становника
1.	0-9	3.075
2.	10-19	3.401
3.	20-29	2.788
4.	30-39	2.977
5.	40-49	3.100
6.	50-59	3.200
7.	60-69	2.922
8.	70-79	1.853
9.	80 и више	767

1.2. Образовање

Образовни систем општине Сјеница чине установе предшколског, основног и средњег образовања.

Предшколским образовањем обухваћено је 656 деце.

Основним образовањем, у укупно 10 основних школа (од чега 2 у граду и 8 на сеоском подручју) обухваћен је укупно 2.601 ученик⁴.

Средњошколски систем образовања у Сјеници чине 2 средње школе (Општа гимназија и Техничко-пољопривредна школа са домом ученика). Средњошколским образовањем обухваћено је укупно 929 ученика⁵, од чега је у Општој гимназији 388 ученика, а у Техничко-пољопривредној школи са домом ученика 541 ученик (361 четворогодишње и 188 трогодишње образовање).

⁴ Подаци са краја школске 2020/2021. године.

⁵ Подаци са краја школске 2020/2021. године.

1.3. Привреда

Сјеница се налази у категорији неразвијених општина (припада IV групи општина – испод 60% републичког просека). Укупан број запослених је 5.048⁶ (199 запослена на 1.000 становника), од чега је мушкараца 3.029 а жена 2.019. Највећи број запослених, 26% ради у сектору прерађивачке индустрије, затим у образовању 13,4%, рударству 9,8%, трговини 9% и државној управи 8% .

Укупан број незапослених је 4.519 (178 на 1.000 становника), од чега је мушкараца 2.220 а жена 2.299⁷. Од укупног броја незапослених, 48% чини неквалификована радна снага.

У структури прерађивачке индустрије преовладава текстилна индустрија и прерађивачки капацитети у области пољопривреде, као што су занатске кланице и млекаре.

С обзиром на оскудну радну снагу са тенденцијом даље миграције, развојни потенцијали Сјенице леже у развоју пољопривреде (посебно сточарства) и туризма и одређени су природним карактеристикама Пештерске висоравни и климом.

У Сјеници се налази и Рудник мрко-лигнитског угља „Штавал“, који послује у саставу ЈП за подземну експлоатацију угља Рембас-Ресавица.

Укупан број привредних субјеката који послују у Сјеници износи 882. Предузетничка клима у општини је далеко испод просека државе.

Доминантна делатност предузетничких радњи је трговина, угоститељство и занатство.

1.4. Пољопривреда

Пољопривреда је окосница економског развоја Сјенице. Аутентично сточарски крај, традиција бављењем пољопривредом, производњом надалеко познатих пољопривредних производа и посвећеност науци гарантују враћање старог сјаја пољопривреди. Осим пољопривредно усмереног образовања, значајан фактор у економском развоју Сјенице има и Регионални центар за развој пољопривреде и села који својим лабораторијама гарантује хемијски и микробиолошки квалитет производа сјеничког краја.

Специфичне климатске прилике и приврженост локалних мештана пољопривреди су условиле да је сјенички крај претежно сточарски. Јачањем организоване пољопривредне производње 70-тих и 80-тих година прошлога века кроз Пољопривредно-индустријски комбинат Пештер, постављени су темељи за напредну производњу и препознатљивост производа сјеничког краја. Врхунац пољопривредне производње је био 80-тих година прошлог века, када је Пољопривредно-индустријски комбинат Пештер био носилац пољопривредне производње и када је достигнута укупна производња са преко 100.000 оваца.

Данас, након урушавања ПИК Пештера, индивидуални произвођачи су носиоци газдинстава и управо у таквим производима могу видети своју шансу. Са 52.000 грла

⁶ Закључно са 31. 12. 2021. године.

⁷ Закључно са 31. 12. 2021. године.

оваца и 38.000 грла говеда и преко 5.200 газдинстава (5.225 – крај 2021. године), Сјеница је лидер у пољопривредној производњи у овом делу земље. Пољопривредној производњи (сточарству пре свега) окренуто је преко 50% целокупног становништва општине.

Овчарска производња је доминантна. Највише се узгаја Сјеничка овца – праменка са аутентичним изгледом, високо продуктивна и добро адаптирана климатским условима на Пештери.

Општина Сјеница располаже са 105.160 ха пољопривредног земљишта, од чега је искоришћено 56.446 ха. У структури земљишта доминирају природне ливаде и пашњаци (37.906 ха) уз мало присуство обрадивог пољопривредног земљишта (оранице и баште - 18.342 ха), на којима доминира производња ражи, јечма, пшенице и крмног биља за потребе сточарства. Поред пољопривредног земљишта шуме представљају значајан потенцијал и захватају 28.586 ха. На плантаже воћа отпада веома мала површина од свега 129 ха.

Сточни фонд општине на крају 2021. године чинило је 37.906 грла говеда и 51.602 грла оваца.

Производи са заштићеним географским пореклом су: сјенички овчји сир, сјенички крављи сир и сјеничка јагњетина.

1.5. Енергетски потенцијали и инфраструктура

Енергетска инфраструктура базирана је на хидропотенцијалу, залихама угља и дрвној маси. Огромни потенцијали у развоју енергетике леже у алтернативним изворима енергије. Хидроелектрана “Увац“ је основни извор снабдевања електричном енергијом (акумулација се налази највећим делом на територији општине Сјеница).

Електрификацијом је покривено 99% територије општине Сјеница. Јавно осветљење обухвата осветљење градског подручја и неколико сеоских центара.

Сјенички басен мрко-лигнитног угља сврстава се у најзначајније енергетске потенцијале Републике Србије. Билансне резерве угља у лежишту „Штаваљ“ износе 6,5 милиона тона, док се укупне резерве процењују на око 190 милиона тона. Месечна производња угља у руднику „Штаваљ“ креће се од 4.000-5.000 т.

На територији општине Сјеница постоје значајна налазишта тресета који се експлоатише и који је познат широм Србије и регионално.

1.6. Саобраћај

Општина Сјеница се налази између два железничка (Београд - Бар и Београд - Краљево - Скопље) и два друмска коридора (Ибарска магистрала и Београд - Црногорско приморје).

Најзначајнија саобраћајница која пролази кроз Сјеницу је магистрални пут Рашка - Нови Пазар - Сјеница - Пријепоље.

Укупан број путева на подручју општине Сјеница је 473,9 километара⁸, од чега је савременим коловозом (асфалтом) покривено 207,8 километара или 43,85%.

⁸ Извор: Општине и региони у Републици Србији, 2022.

Магистрални путни правци (државни путеви I реда) чине мали удео у укупној дужини путева (65,9 км или 13,91%)⁹.

Регионална мрежа путева (државни путеви II реда) учествује са око 23,84% у укупној дужини путева (113 км)¹⁰. Око 69% регионалних путева (77,9 км) је покривено савременим коловозом (асфалтом).

Локални (општински) путеви чине 62,25% укупне дужине свих путева на подручју општине Сјеница (295 км)¹¹. Локални путеви су у лошем стању и углавном нису покривени савременим коловозом (асфалтом је покривено свега 64 км или 21,69% локалних путева).

Укупна дужина путева и квалитет путне мреже на територији општине Сјеница није на задовољавајућем нивоу.

Преко територије општине Сјеница пролази део железничке пруге Београд - Бар. Путна повезаност са железничком пругом је успостављена али због неуређености граничног прелаза тај путни правац и могућност коришћења железничке пруге је ограничена углавном на локално становништво.

1.7. Водоводна и канализациона инфраструктура

Градски водовод се од 1987. године напаја преко изворишта "Зарудине". Капацитет изворишта је 220 л/сец. Дужина градског водовода је 55 км, што покрива 95% градског подручја. Вода је изузетног квалитета и количински задовољава потребе становништва.

Насеља на сеоском подручју снабдевају се из локалних водовода од којих је најдужи Пештерски водовод са водоводном мрежом дужине 88 км. Укупно градским и сеоским водоводима покривено је 48 од 103 насељених места у општини.

Дужина канализационе мреже је 45 км. Канализациона мрежа покрива 70% градског подручја.

У општини нема регистроване депоније која задовољава техничко-технолошке захтеве.

У граду нема система за пречишћавање отпадних вода.

1.8. Култура

Богата историјска прошлост сјеничког краја се огледа у споменицима културе из различитих временских периода. Најзначајнији споменици културе на подручју општине су објекти сакралног типа: џамија Султан Валиде (Пертенвихал Султан Валиде) или Велика џамија у Сјеници (из друге половине 19. века), манастир Куманица у Куманици (прва половина 16. века) и Аскерли џамија у Углу (почетак 19. века).

Библиотекарство у Сјеници датира од 1920. године. Данас, библиотека „Мухамед Абдагић", чији је оснивач Општина Сјеница, располаже фондом од преко 40.000 књига. Поред значајних издања, у библиотеци се чувају и записи из османлијског периода, писани на арабици.

⁹ Исто.

¹⁰ Исто.

¹¹ Исто.

На подручју општине Сјеница активно је неколико културно-уметничких друштава: КУД „Јединство“, КУД „Гајрет“, КУД „Његош“ и КУД „Свети Сава“.

Установа културе Сјеница располаже биоскопском салом са 238 места.

1.9. Спорт

За потребе организованог бављења спортом и развој спорта и физичке културе на подручју општине Сјеница основана је Установа за спорт и рекреацију Сјеница.

Градски спортски центар Сјеница у оквиру Установе за спорт и рекреацију располаже фудбалским стадионом капацитета 5.000 места, једним помоћним тереном, теренима за мале спортове, као и спортском халом капацитета 1.000 места.

Сјеница има дугу спортску традицију пре свега у зимским спортовима (алпском и нордијском скијању и биатлону) што је резултат добрих природних предиспозиција за бављење зимским спортовима. Ради побољшања услова бављења зимским спортовима Општина је финансирала изградњу Ски центра „Жари“, који располаже стазом за нордијско скијање, стрелиштем за биатлон и стазом за рекреативно алпско скијање.

У општини Сјеница постоји 22 регистрована спортска клуба са преко 2.000 чланова.

1.10. Туризам

Подручје општине Сјеница располаже великим туристичким потенцијалима. Због специфичних природних лепота, Сјеница и целокупна Пештерска висораван представљају посебан доживљај за све посетиоце. Меандри Увца, станиште Белоглавог супа, Рамсарско подручје на Пештеру, Ски центар „Жари“ и друге знаменитости представљају покретаче туризма и значајан туристички потенцијал.

Уз пољопривреду, туризам је у Плану развоја општине Сјеница за период од 2020. до 2028. године, као локалној стратегији одрживог развоја, оцењен као приоритетан. Окосницу туристичког развоја Сјенице чини Туристичка организација, Хотел „Борови“, остали хотелски и угоститељски објекти, као и објекти домаће радиности опредељени углавном за сеоски туризам. Сјеница располаже са 2 хотела („Борови“ и „Лане“) и 52 регистрована објекта домаће радиности, са укупно 763 лежаја.

Посебне погодности за развој зимског туризма има Ски центар „Жари“ са стазама за алпско и нордијско скијање и потребним условима за биатлон.

Туристичка организација Сјенице, једна од најмлађих у Србији, основана је са идејом да боравак на Пештерској висоравни учини пријатнијим и да промовише вредности сјеничког краја.

Туристичка понуда Сјенице се заснива на проиродним ресурсима, јер се на подручју општине налази 5 заштићених природних резервата и парка природе. Свакако, најпознатији је Специјални резерват природе „Увац“ са Сјеничким језером и надалеко познатим меандрима, над којима живи највећа птица на Балкану – Белоглави суп.

Пештерска висораван представља аутентично подручје, апсолутно чисто и без контаминације било чега. Таква изолованост је очувала екосистем, а најзначајније је рамсарско подручје код Карајукића Бунара, у самом срцу Пештери.

Број туриста који посјећују Сјеницу из године у годину је све већи, као и број ноћења. У 2021. години Сјеницу је посетило 3.532 регистрована туриста, од чега је страних било 549. У исто време, број ноћења је износио 6.313, од чега домаћих 5.497 а страних 816. Процењује се, међутим, да је број туриста далеко већи. Број туриста у 2023. години је удвостручен и у првих осам месеци (у периоду јануар – август 2023. године) износи 6.898 домаћих и страних туриста.

1.11. Здравство

Здравствена служба на подручју општине Сјеница је организована кроз Дом здравља са стационаром, интерним одељењем, дечијим одељењем и породилиштем, као и дечијим диспанзером као издвојеном јединицом.

У склопу Дома здравља на сеоском подручју постоје здравствене станице у селима Штаваљ и Дуга Пољана и осам здравствених амбуланти.

Патронажна служба дневно обави преко тридесет посета, и то само у градској средини.

Према подацима из 2021. године у општини Сјеница на 1 лекара долази 732 становника.

1.12. Информисање

Систем јавног информисања на подручју општине Сјеница није развијен у задовољавајућем обиму. На подручју општине Сјеница активна је једна радио станица, која нема сталан информативни програм. У информативном погледу грађани су оријентисани углавном на електронске медије са националном фреквенцијом, три регионалне ТВ станице (Санцак ТВ, РТВ Нови Пазар и ТВ Пештер), интернет медије и друштвене платформе.

1.13. Локална самоуправа – организациона структура

Општина врши послове из своје надлежности утврђене Уставом и законом, као и послове из оквира права и дужности Републике који су јој законом поверени.

Права и надлежности општине регулисане су Статутом општине, и усаглашене са Законом о локалној самоуправи.

Органи Општине, у складу са Статутом, су: Скупштина општине, председник Општине, Општинско веће и Општинска управа. У складу са законом којим се уређује правобранилаштво, орган Општине је и Општинско правобранилаштво.

Скупштина општине је највиши орган Општине који врши основне функције локалне власти, утврђене Уставом, законом и статутом општине. Скупштина општине броји 39 одборника.

За разматрање питања из њене надлежности, Скупштина општине оснива стална и повремена радна тела.

За вршење управних послова у оквиру права и дужности Општине и одређених стручних послова за потребе Скупштине општине, председника Општине и Општинског већа, образована је Општинска управа.

Општинска управа Сјеница образована је као јединствен орган. Послове и радне задатке из делокруга из Општинске управе обављају следеће основне организационе јединице:

1. Одељење за привреду и развој,
2. Одељење за финансије и буџет.
3. Одељење за локалну пореску администрацију,
4. Одељење за урбанизам и имовинско-правне послове и заштиту животне средине,
5. Одељење за комунално-стамбене послове,
6. Одељење за друштвене делатности,
7. Одељење за инспекцијске послове,
8. Одељење за послове органа општине, општу управу и заједничке послове.

Као посебна организациона јединица установљен је Кабинет председника општине.

Основне организационе јединице организоване су према врсти, међусобној повезаности и обиму послова чијим се вршењем обезбеђује несметан, ефикасан и усклађен рад у области за коју су образоване.

У општинској управи организују се самостални извршиоци ван састава основних организационих јединица и то:

1. Помоћници председника општине,
2. Буџетски инспектор,
3. Интерни ревизор.

Општина Сјеница је оснивач и финансира рад пет установа: Туристичку организацију Сјеница, Установу за спорт и рекреацију Сјеница, Установу културе Сјеница, Библиотеку „Мухамед Абдагић“, Предшколску установу „Маслачак“.

Општина Сјеница је оснивач следећих јавних предузећа: Јавно комунално предузеће за уређење грађевинског земљишта Сјеница, ЈКП „Врела“ Сјеница, ЈКП Сеоски водовод Сјеница, ЈКП Пештерски водовод.

Општина Сјеница је, заједно са општином Тутин и градом Новим Пазаром, основала Регионални центар за развој пољопривреде и села.

ПОГЛАВЉЕ 2: ПОДАЦИ О МИГРАНТИМА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ СЈЕНИЦА

Према подацима Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије на подручју општине Сјеница борави 152 интерно расељена лица (ИРЛ).

Број повратника у општини Сјеница упућује да је у ову општину враћен велики број држављана Србије који су изгубили или нису имали право боравка у земљама ЕУ. Према подацима Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије и ИОМ-а, кроз процес реадмисије је преко Канцеларије за реадмисију на аеродрому Никола Тесла у Београду у Сјеницу су враћене 22 особе које нису имале или су изгубиле право боравка у земљама ЕУ. Према подацима ИОМ-а, који је у периоду од 2000. до 2009. године спроводио програме добровољног повратка, у Сјеницу се вратило 494 лица. Међутим, процењује се да се укупан број повратника креће око 1.500 особа.

Народна скупштина Републике Србије 2007. године је донела Закон о азилу којим се Република Србија обавезала да ће преузети бригу око тражилаца азила (нови Закон о азилу и привременој заштити усвојен је 2018. године).

Смештај тражилаца азила у Сјеници организован је у Центру за тражиоце азила Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије. Према подацима Центра за тражиоце азила Сјеница, у том центру на боравку је 141 мигрант, од ког броја је 8 са статусом азила. Сви мигранти су мушкога рода и од укупног броја само је једно малолетно дете док су сви остали одрасли мушкарци.

Најважнији програми и пројекти за мигранте који су до сада реализовани или су у току реализације у општини Сјеница су:

- пројекти изградње станова – кућа за интерно расељена лица (социјално становање),
- пакети грађевинског материјала,
- програми економског оснаживања, доходовне активности,
- програми/пројекти везани за прихватни центар за мигранте.

ПОГЛАВЉЕ 3: АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ И ЗАКЉУЧЦИ

Ово поглавље обухвата четири врсте квалитативних анализа:

1. преглед документације релевантне за питања и проблеме миграната;
2. анализу заинтересованих страна (локалних актера);
3. анализу стања (техником SWOT анализе);
4. анализу проблема са закључцима.

3.1. Преглед документације релевантне за питања и проблеме миграната

Преглед документације обухватио је неколико кључних међународних, националних и локалних стратешких докуманата релевантних за ову област, као и актуелни законски оквир који регулише питања избеглих лица у Републици Србији, и то:

- Конвенција УН о статусу избеглице (1951);
- Женевске конвенције које регулишу рад Црвеног крста (1949);
- Сарајевска декларација (2005);
- Закон о избеглицама (1992, измене и допуне 2010);
- Закон о управљању миграцијама (2012)
- Закон о црвеном крсту (2005);
- Закон о дијаспори и Србима у региону (2009);
- Уредба о утврђивању Програма коришћења средстава за решавање стамбених потреба и друге програме интеграције избеглица у 2023. години;
- Уредба о утврђивању Програма подстицаја за спровођење мера и активности неопходних за достизање утврђених циљева из области управљања миграцијама у јединицама локалне самоуправе за 2023. годину;
- Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица за период од 2015. до 2020. године;
- Стратегија запошљавања (2021-2026), која се односи на укључивање избегличке и расељеничке популације у систем друштвеног привређивања;
- Стратегија реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији (2009);
- Стратегија за смањење сиромаштва (2003);
- Стратегија одрживог развоја (2008);
- Стратегија привредног развоја Републике Србије 2006-2012;
- Стратегија регионалног развоја 2007-2012;
- Стратегија развоја социјалне заштите (2005);
- Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници 2022-2026;
- Национални план акције за децу (2004);
- План реаговања у случају повећаног прилива миграната са проценом потреба (2015. година)
- Стратегија о економским миграцијама 2021-2027.

Локална стратешка документа значајна за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у општини Сјеница су:

- План развоја општине Сјеница 2020-2028;
- Одлука о правима и услугама у области социјалне заштите општине Сјеница (бр. 06-10/2021-3, „Општински службени гласник Сјеница“, бр. 5/2021).

Најважнији закључци ове анализе су следећи:

– Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и обезбеђивање услова за локалну интеграцију, што је потпуно у складу с међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групације грађана.

– Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих, интерно расељених лица и повратника којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.

– У складу с општинским одлукама и усвојеним стратегијама, јасно је уочљива спремност општине да помогне унапређење животних услова и социо-економског положаја избеглих, расељених лица и повратника, али и других угрожених група; формирањем посебне општинске комисије за социјална питања директно се обезбеђује брига за угрожена интерно расељена, избегла лица и повратнике. Затим, у оквиру пројекта инклузивног образовања, ромска деца су укључена у образовне програме.

- Анализа стања у локалној заједници по питањима унапређења социо-економског положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији извршена је кроз идентификовање досадашњих активности и резултата у овом домену и сагледавања капацитета и слабости локалне заједнице, као и могућности и препрека с којима се локална заједница суочава и које пружа шира друштвена заједница својим правним и институционалним механизмима уколико се заобиђу препреке на том путу.

СВОТ анализа

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Политичка воља - Јаки капацитети и познавање проблематике избеглица, ИРЛ и повратника - Постојање потребног броја обучених кадрова и савета за миграције - Постојећи систем институција у локалној самоуправи - Добро организован центар за социјални рад - Добра мрежа месних заједница - Постојећа политика инклузивног образовања - Добро организован невладин сектор - Толерантност грађана у локалној самоуправи према мигрантским групама 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољна мотивација кадрова - Недовољна умреженост и сарадња на решавању проблема ове популације - Непостојање јединствене базе података - Непотпуни подаци и немогућност праћења - Лоша финансијска ситуација (презадуженост општине и слаб буџет) - Непостојање расположивог простора (земљишта) - Немотивисаност повратника да се пријаве - Недостатак функционалног система обавештавања појединаца из ове популације - Недовољна заинтересованост друштвено - одговорних фирми

<ul style="list-style-type: none"> - Добра комуникација привредника и локалне самоуправе - Велика заинтересованост предузетника за подршку друштвено одрживим пројектима 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољни капацитети и непознавање проблематике у раду са тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса
МОГУЋНОСТИ	ПРЕПРЕКЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Политички утицаји - План развоја општине - Законска регулатива - Закони који пружају могућност остваривања права ових група - Расположиви фондови – ЕУ, Минист., фонд за развој - Могућност израде планова и помоћи - Подршка Комесаријата за избеглице и миграције (КИРС) - Релативно лако радно интегрисање - Могућност изградње социјалних станова - Приступ донаторским фондовима 	<ul style="list-style-type: none"> - Економска криза - Недовољна улагања у инфраструктуру и др. - Предрасуде о ИРЛ - Спорост администрације - Незадовољавајућа имплементација законских регулатива - Немогућност запошљавања (висока стопа незапослености) - Закон о локалној самоуправи (мале надлежности) - Скупо грађевинско земљиште - Лоша законска позиција институција које се баве проблемима избеглица - Политичка и економска ситуација у земљи - Спора имплементација националних стратегија - Неизвесност у погледу развоја мигрантске кризе

Главне снаге локалне заједнице значајне за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника су постојање потребног броја обучених кадрова и система институција у локалној самоуправи (укључујући и Савет за миграције, Комисију за социјалну помоћ и друга радна тела), као и адекватна опремљеност, али и политичка воља за усвајање Локалног акционог плана. Затим, у Сјеници постоји и велика толерантност грађана према мигрантским групама и расположивост за братимљење и помоћ из дијаспоре за решавање проблема угрожених мигрантских група. Постојећа политика инклузивног образовања представља снагу локалне заједнице, као и производња традиционалних производа.

С друге стране, поред недовољне мотивације кадрова, недовољна умреженост и сарадња између локалног и централног нивоа представљају једну од слабости локалне заједнице. Додатне слабости су и непостојање јединствене базе података, непотпуни подаци и немогућност праћења, као и лоша економска ситуација општине. Такође, Сјеница не располаже довољним простором, односно земљиштем за решавање стамбеног питања угрожених мигрантских група.

Међу главним могућностима у Сјеници, истичу се значајан политички утицај, као и постојање Плана развоја општине којим су дефинисани основни правци развоја општине у периоду 2020-2028. година. Као даље могућности сматрају се и закони који пружају могућност остваривања права рањивих група и разни расположиви фондови. Међутим, економска криза и политичке промене представљају значајну препреку у остваривању подршке овим угроженим мигрантским групама, чему доприноси и

спорност администрације, постојеће предрасуде о мигрантима и недовољно улагање у инфраструктуру, као и незадовољавајући ниво имплементације законских регулатива. Коначно, на националном плану приметна је висока незапосленост.

Анализом заинтересованих страна идентификоване су кључне заинтересоване стране за унапређење положаја миграната и то:

- Крајње кориснике услуга (различите категорије миграната);
- Кључне партнере локалној самоуправи у развијању и примени мера и програма.

Крајњи корисници Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната су:

- Избеглице;
- Интерно расељена лица;
- Повратници по основу Споразума о реадмисији;
- Тражиоци азила;
- Мигранти у потреби без утврђеног статуса.

Општинска управа обезбеђује општи оквир, локалну регулативу и услове за реализацију подршке избеглим, интерно расељеним лицима, повратницима и мигрантима у локалној заједници.

Повереништво за избеглице, као део општинске управе врши поверене послове у оквиру своје делатности и координацију различитих програма који се односе на помоћ избеглим, интерно расељеним лицима, повратницима и мигрантима.

Кључни партнери локалној самоуправи су:

Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије обавља послове који се односе на: Утврђивање статуса избеглица, збрињавање избеглица, вођење евиденције, усклађивања пружања помоћи избеглицама од стране других организација, обезбеђивање смештаја избеглица, покреће иницијативе за тражење међународне помоћи од институција УН и других међународних организација.

Центар за социјални рад, је вишефункционална стручна установа социјалне заштите и представља базичну установу стручног рада и услуга у социјалној заштити у којој се непосредно и посредно задовољава већина социјално заштитних потреба грађана и њихових породица.

Као корисници социјалне заштите потенцијално се могу јавити сви грађани и породице и то онда када се нађу или су изложени посебним тешкоћама у задовољавању својих основних потреба.

Најважније функције центра су: Непосредно остваривање социјалне заштите грађана и њихових породица, остваривање функције органа старатељства, праћење и проучавање социјалних потреба и проблема, превентивна делатност, планирање и програмирање социјалне заштите, координирање активности на спровођењу социјалне заштите и социјалног рада у општини.

Црвени крст делује на основу Женевске конвенције, Закона о црвеном крсту, Статута, Стратегије развоја и на основу принципа (Хуманости, непристрасности, неутралности, независности, добровољности, јединства и универзалности). Црвени крст

активно учествује у збрињавању и пружању помоћи избеглицама, ИРЛ и повратницима и то не само хуманитарног карактера већ и организовањем здравствене заштите, помоћи при упису у школе, при запошљавању, социјалне помоћи, спајању породица и др.

Здравствена установа Дом здравља Сјеница - пружа услуге примарне и секундарне здравствене заштите и специјалистичке услуге. Избегла, ИРЛ и повратници остварују своја права у овој области, као и сви други грађани. Смештај тражиоца азила подразумева обавезан здравствени преглед.

Образовне институције - основне школе, школа за образовање одраслих, кроз своје програмске активности обухватају и пружају могућност избеглим и ИРЛ да стекну одређено образовање и преквалификације.

Национална служба за запошљавање - спроводи различите програме подршке запошљавања незапослених, радно способних који активно траже посао. Избегла, ИРЛ и повратници имају једнаке могућности као и сви други незапослени да користе ове програме. Невладине организације које имају своје активности на подручју општине, а те активности се односе на хуманитарну помоћ, подизање капацитета избеглих, ИРЛ и повратника, обезбеђивање помоћи у прибављању докумената и правне помоћи, итд. Међу њима најактивније су UNHCR, DRC, HELP, Intersos, PRAXIS, Балкански центар за миграције, Фондација Ана и Владе Дивац.

Анализа проблема избеглица, интерно расељених лица, повратника по основу Споразума о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса је показала да су њихови главни проблеми следећи:

Нерешено стамбено питање - Овај проблем имају лица која станују у приватном смештају (плаћање закупа и режијских трошкова) и лица која живе у сопственим објектима (неусловни, недовршени објекти).

Незапосленост - Генерално висока стопа незапослености у локалној заједници и недостатак радних места, условљавају високу незапосленост избеглих и ИРЛ. Већина се бави привременим и повременим пословима који нису регистровани и другим облицима стицања зараде у сивој економији.

Проблеми правне природе - Тешкоће око прибављања различитих докумената из државе порекла, права из пензионог и инвалидског осигурања, као и право на социјалну и здравствену заштиту.

Недовољни и неодговарајући социјално-економски подстицај за интеграцију избеглих и ИРЛ као и интеграцију повратника по Споразуму о реадмисији.

Недовољни и неодговарајући социјално-економски подстицај за прихват и рад са децом мигрантима у транзиту, спајање са породицом и њиховом интеграцијом са домицилном децом као и слање у треће земље.

Пасивност избеглих, ИРЛ и повратника у локалној заједници у односу на сопствене потребе који се исказују кроз непостојање свести о самоорганизовању.

Отежано располагање имовином у местима или земљама порекла - Овај проблем се манифестује на локалном нивоу, али је његово решавање везано за националне институције и сарадњу Републике Србије са бившим републикама, односно са међународном управом на Косову и Метохији.

Општи закључци анализе

Локална заједница и локална самоуправа имају одређене капацитете за бављењем унапређења положаја избеглих, ИРЛ и повратника, као што су људски ресурси, одговарајућа развојна документа, стратешки приступ развоју општине и др.

Нерешено стамбено питање вишечланих породица и проблеми у располагању имовином у земљама и местима порекла значајно доприносе социјалном сиромаштву и лошем квалитету живота избеглих, ИРЛ и повратника, што је директан проблем локалне заједнице.

Традиционално висок број избеглица на територији општине/града у односу на број ИРЛ и повратника.

Постојање великог броја лица без правног субјективитета „правно невидљива лица“, то јест лица која нису уписана у матичне књиге на територији Србије, односно лица која су уписана али немају одговарајућа лична документа.

Пасивност, недовољна самоорганизованост и лоша информисаност самих избеглих и ИРЛ, додатно доприносе њиховом незадовољавајућем положају и релативно ниском нивоу интегрисаности у локалну заједницу.

Изузетно лош друштвени и економски положај жена популације избеглих и интерно расељених као и лица која су се вратила у Србију у складу са Споразумом о реадмисији.

Рад са децом, нарочито мигрантима без пратње, подразумева читав сет знања и искуства и захтева додатне ресурсе.

Лоша и неадекватна образовна структура додатно отежава запошљавање избеглих и расељених лица.

Неизвесност у даљем развоју мигрантске кризе и непознавање мигрантских рута у будућности отежава адекватно припремање општине да одговори на изазове те врсте.

Потребно је континуирано радити на јачању толеранције и подизању свести домицилног становништва а у вези са проблемима миграната који су присутни на територији општине Сјеница као и суседних општина.

Препоруке

- Покренути иницијативу за стамбено збрињавање избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу Споразума о реадмисији на територији локалне заједнице, како би се смањио одлив младих људи и кадрова, а тиме допринело решавању демографских проблема у Општини.

- Иницирати покретање расправе у договору са свим релевантним чиниоцима, како би се донаторима предложили услови за аплицирање по програмима који би били прилагођени реалном чињеничном стању на терену.

- Радити на повећању видљивости најугроженијих миграната у локалној заједници.

- Повећати запосленост преквалификацијом и доквалификацијом избеглица, ИРЛ и повратника за дефицитарна занимања.

- Умрежавање и ефикаснија сарадња локалне самоуправе и свих кључних актера значајних за решавање проблема миграната уз коришћење свих стручних људских ресурса и досадашњег искуства различитих институција и организација.

- Организовати укључивање младих припадника мигрантске популације у што већи број манифестација.
- Обезбедити континуиране едукативне програме и обуке за мигранте, нарочито жене.
- Иницирати сарању са свим заинтересованим странама на тему јачања капацитета у управљању миграцијама.
- Континуирана обука запослених у ЈЛС у циљу управљања мешовитим миграцијама.
- Јачање сарадње са Комесаријатом за избеглице и миграције.
- Увести родно сензибилну статистику са све мигрантске групе.

ПОГЛАВЉЕ 4: ПРИОРИТЕТНЕ ГРУПЕ

Критеријуми Локалног акционог плана за избор приоритетних група међу избеглицама, интерно расељеним лицима, повратницима по основу Споразума о реадмисији и мигрантима у потреби без утврђеног статуса на територији општине Сјеница су:

- Видљивост и распрострањеност проблема циљне групе у локалној заједници;
- Бројност циљне групе;
- Незапосленост и материјално сиромаштво одређене циљне групе;
- Степен угрожености циљне групе;
- Заинтересованост саме циљне групе за решавање сопствених проблема;
- Необухваћеност групе системским мерама подршке (испалих из система друштвено организоване подршке);
- Елиминаторни критеријум: ресурси којима располаже локална самоуправа и бројне потребе које има на својој територији.

Приоритетне групе на основу ових критеријума су:

1. Избегла, интерно расељена лица и повратници која немају трајно решено стамбено питање а која живе у сопственим недовршеним и безусловним објектима.
2. Избегла, интерно расељена лица и повратници која немају трајно решено стамбено питање а која живе као подстанари и плаћају станарину.
3. Избегла, интерно расељена лица и повратници која немају трајно решено стамбено питање а која живе у неформалним колективним центрима.
4. Вишечлане и вишегенерацијске породице избеглих, интерно расељених и повратника.
5. Породице избеглих, интерно расељених и повратника чији су чланови тешко болесни, или имају децу ометену у развоју.
6. Незапослена, радно способна избегла, интерно расељена лица и повратници.
7. Становници нерегистрованих и непризнатих колективних центара.
8. Незапослена радно способна избегла, интерно расељена лица и повратници.
9. Деца без родитељске пратње из категорије мигранти и тражиоци азила. Малолетно лице, странац, без пратње родитеља или старатеља то јест дете млађе од 18 година које се нашло изван своје земље порекла услед тражења азила, због страха од прогањања или непостојања заштите услед кршења људских права, оружаног сукоба или немира у земљи порекла, жртве трговине људима, ради сексуалног или другог искоришћавања или бекства од сиромаштва у земљи порекла. Малолетна деца без пратње на смештају у Центру.
10. Тражиоци азила и мигранти у потреби без утврђеног статуса на територији општине Сјеница.

Најугроженија лица у оквиру претходних приоритетних група:

- Породице чији су чланови тешко или хронично болесна лица, или деца ометена у развоју;

- Самохрани родитељи без сталних примања;
- Самачка старачка домаћинства без сталних прихода;
- Породице у којима је жена носилац домаћинства;
- Вишечлане и вишегенерацијске породице;
- Деца до 18 година без родитељске пратње у категорији мигранти и/или тражиоци азила
- Становници нехигијенских насеља - интерно расељена лица и повратници по основу Споразума о реадмисији ромске националности.

Правно невидљива лица, лица без правног субјективитета

Лица без правног субјективитета – „правно невидљива лица“, тј. лица која нису уписана у матичне књиге на територији Србије, као и лица која су уписана у матичне књиге, а не поседују одговарајућа лична документа, посебно припадници РАЕ заједнице који живе у неформалним насељима;

Деца из избеглих и интерно расељених породица испала из процеса основног школског образовања;

Интерно расељене жене, припаднице РАЕ заједнице, које живе у неформалним насељима.

Приоритетни проблеми су:

- Нерешено стамбено питање;
- Незапосленост ;
- Здравствени проблеми;
- Образовање и интеграција у нови културолошки поредак.

ПОГЛАВЉЕ 5: ОПШТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

Полазећи од анализе стања, локалних ресурса и капацитета, као и од анализе потреба свих наведених категорија миграната на територији општине Сјеница, а у складу са националним стратешким опредељењима, дефинисан је следећи општи циљ:

Јачање капацитета локалне самоуправе за решавање проблема миграната, промовисање толеранције према тражиоцима азила и мигрантима у потреби а без утврђеног статуса, као и побољшавање социо-материјалног положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији на територији Општине решавањем њихових стамбених потреба и подстицањем економског оснаживања, стварање амбијента за коришћење позитивних развојних потенцијала миграција и ублажавање негативних ефеката одлива становништва.

На основу овако постављеног општег циља, формулисани су следећи специфични циљеви који су релевантни за остваривање општег циља у периоду од 2023. до 2027. године:

Специфични циљ 1: До краја 2027. године стамбено збринути најмање 10 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији изградњом 10 стамбених јединица за закуп/откуп.

Специфични циљ 2: До краја 2027. године помоћи решавање стамбеног питања избеглица, интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији на територији општине Сјеница кроз програм помоћи у грађевинском материјалу за најмање 10 породица које су отпочеле градњу стамбеног објекта или имају потребе за адаптацијом постојећег објекта.

Специфични циљ 3: До краја 2027. године помоћи у стамбеном збрињавању најмање 5 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, кроз откуп сеоских кућа са окућницом, односно одговарајуће непокретности.

Специфични циљ 4: До краја 2027. године економски осамосталити најмање 20 избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији кроз програме преквалификације и доквалификације, у сарадњи са Националном службом запошљавања и донаторима.

Специфични циљ 5: До краја 2027. године економски оснажити најмање 10 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији набавком и доделом робе и материјала за покретање, развој и унапређење доходовних активности у пољопривредној, занатској, услужној или другој области.

Специфични циљ 6: До краја 2027. године створити услове за јачање толеранције и разумевање потреба тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса отклањањем предрасуда кроз унапређење квалитета живота у локалној заједници побољшањем комуналних услуга, опремањем простора за здравствене, едукативне, културно-уметничке и друге услуге, опремањем дечијих и спортских игралишта, отварањем посебног инфо центра за мигранте и организовањем округлих столова, радионица и других активности усмерених на побољшање квалитета њиховог

живота и бољем разумевању и идентификацији потреба миграната, размену искустава и анализу проблема и њихових могућих решења, као и промоцији културе и обичаја локалног становништва и миграната.

Специфични циљ 7: До краја 2027. године омогућити јачање капацитета институција локалне самоуправе у управљању миграцијама кроз обуку кадрова за израду пројектних предлога у циљу обезбеђивања средстава намењених мигрантима.

ПОГЛАВЉЕ 6: АКТИВНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

СЦ 1: До краја 2027. године стамбено збринуту најмање 10 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији изградњом 10 стамбених јединица за закуп/откуп							
Активност	Период реализације	Резултат	Индикатор	Потребни ресурси		Одговорни актери	Партнери
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
1.1. Избор локације и израда пројектно-техничке документације	Први квартал 2025.	Одабрана локација, урађен главни пројекат, добијено одобрење за изградњу	Површина локације, број добијених дозвола и сагласности	Локација, људски и материјални ресурси (35% од укупне вредности)	Донаторска средства	Локална самоуправа – особа овлашћена од стране Председника општине	ЈП Дирекција за уређивање земљишта
1.2. Обезбеђивање финансијских средстава за изградњу	Други квартал 2025.	Обезбеђена потребна финансијска средства	Износ обезбеђених финансијских средстава	Људски ресурси	Донаторска средства 300.000 €	Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, имплементатор ЈП Дирекција за уређивање земљишта
1.3. Израда тендера и спровођење процедуре за избор извођача радова	Трећи квартал 2025.	Спроведена тендерска процедура, изабран извођач радова, склопљен уговор	Број пријављених на тендеру, ниво квалитета сакупљених понуда, трајање тендерске процедуре	Људски ресурси, 5%, буџет Општине		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, ЈП Дирекција за уређивање земљишта, имплементатор

1.4. Формирање Комисије за израду Правилника и огласа	Трећи квартал 2025.	Формирана комисија, урађен Правилник, расписан оглас	Решење о образовању комисије, текст Правилника, текст огласа	Чланови Комисије, простор и опрема за рад		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, имплементатор
1.5. Расписивање огласа за доделу станова	Четврти квартал 2025.	Објављен оглас, прикупљене пријаве	Број пријављених потенцијалних корисника	Чланови Комисије, простор и опрема за рад		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, имплементатор
1.6. Презентација програма и јавно оглашавање путем медија	Четврти квартал 2025.	Одржане најмање две презентације за најмање по 30 потенцијалних корисника, оглашен програм преко локалних ТВ станица у трајању од 15 дана	Број одржаних презентација, број учесника на презентацијама, број и врста медијских оглашавања	Сала за презентацију, простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, имплементатор
1.7. Изградња стамбене јединице за становање	Април – новембар 2026.	Изграђена зграда издата употребна дозвола	Ниво испуњености стандарда новоизграђених станова за издавање употребне дозволе		Људски и материјални ресурси (грађевински материјал и механизација)	Ивођач радова	Надзорни орган испред локалне самоуправе

1.8. Додела станова по Правилнику	Четврти квартал 2026.	Утврђена коначна листа корисника који ће добити станове, склопљени уговори са корисницима станова	Број склопљених уговора о коришћењу станова	Чланови комисије, председник општине, простор и опрема за рад		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, имплементатор
1.9. Медијска презентација целокупне реализације програма	Континуирано	Објављене информације о програму на локалним ТВ каналима и штампаним медијима	Број и врста ТВ прилога о програму, број чланака у новинама	Простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, имплементатор
1.10. Праћење реализације и оцена успешности програма	Континуирано, новембар – децембар (око 25 дана)	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, писање извештаја, оцењена успешност реализације	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука	Особе задужене за праћење и оцењивање овог дела ЛАП-а		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, имплементатор

СЦ 2. До краја 2027. године помоћи решавање стамбеног питања избеглица, интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији на територији општине Сјеница кроз програм помоћи у грађевинском материјалу за најмање 10 породица које су отпочеле градњу стамбеног објекта или имају потребе за адаптацијом постојећег објекта

Активност	Период реализације	Резултат	Индикатор	Потребни ресурси		Одговорни актери	Партнери
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
2.1. Интервју са потенцијалним корисницима	15 дана	Укупан број пријављених лица	Заинтересован број породица	Повереник		Повереник	НВО
2.2. Аплицирање код Комесаријата и НВО	30 дана	Обезбеђена средства за реализацију пројекта	Дозначена средства	Председник општине, повереник		Представник општине	
2.3. Формирање Комисије	7 дана	Формирана Комисија	Донета Одлука о формирању Комисије	Председник општине, повереник		Општинско веће	НВО
2.4. Усвајање Правилника и јавног позива	15 дана	Правилник о додели помоћи	Усвојен Правилник и јавни позив	Стручне службе локалне самоуправе		Председник општине	Савет за миграције
2.5. Расписивање јавног позива за потенцијалне кориснике и обилазак терена	30 дана	Евидентирани потенцијални корисници	Број поднетих захтева	Стручне службе локалне самоуправе		Комисија за реализацију пројекта, Повереник	КИРС, медији
2.6. Избор корисника	20 дана	Усвојена прелиминарна листа корисника	Сачињена ранг листа	Стручне службе локалне самоуправе		Комисија за реализацију пројекта, Повереник	КИРС
2.7. Усвајање и објављивање коначне листе	10 дана	Број одабраних корисника	Усвојена коначна листа корисника	Стручне службе локалне самоуправе		Комисија за реализацију пројекта, Повереник	КИРС

2.8. Усвајање одлуке о додели помоћи и њено објављивање	10 дана	Одлука о додели помоћи	Записник о донетој одлуци о избору корисника	Стручне службе локалне самоуправе		Комисија за реализацију пројекта, Повереник	КИРС
2.9. Потписивање уговора са корисницима	7 дана	Потписани уговори	Садржај уговора	Стручне службе локалне самоуправе, Повереник		Председник општине	Савет за миграције
2.10. Расписивање јавне набавке за избор најповољнијег добављача	60 дана	Објављена јавна набавка		Стручне службе локалне самоуправе		Стручне службе локалне самоуправе, Повереник	
2.11. Избор добављача и потписивање уговора са добављачем	10 дана	Записник о избору добављача		Стручне службе локалне самоуправе		Председник општине, Комисија	КИРС, донатор
2.12. Испорука грађевинског материјала	15 дана	Испоручен грађевински материјал	Потписана отпремница	Стручне службе локалне самоуправе		Повереник	Комисија
2.13. Праћење уградње материјала и мониторинг	60 дана	Уграђен материјал	Записник стручне службе општине	Стручне службе локалне самоуправе		Повереник	Комисија, Савет за миграције
2.14. Извештавање о реализацији пројекта	Континуирано	Завршни извештај о реализацији пројекта	Извештај са финансијским извештајем	Стручне службе локалне самоуправе		Повереник	Комисија

СЦ 3: До краја 2027. године помоћи у стамбеном збрињавању најмање 5 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, кроз откуп сеоских кућа са окућницом, односно одговарајуће непокретности

Активност	Период реализације	Резултат	Индикатор	Потребни ресурси		Одговорни актери	Партнери
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
3.1. Избор сеоских домаћинстава за откуп	25 дана	Одабрана сеоска домаћинства	Број одабраних сеоских домаћинстава	Људски ресурси		Локална самоуправа – особе овлашћене од стране председника општине	Власници сеоских домаћинстава
3.2. Обезбеђивање финансијских средстава за откуп сеоских домаћинстава	60 дана	Обезбеђена потребна финансијска средства	Износ обезбеђених финансијских средстава	Људски ресурси	Донаторска средства 100.000 €	Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР
3.3. Објављивање огласа за откуп сеоских домаћинстава	25 дана	Објављен оглас, прикупљене пријаве	Број пријављених потенцијалних корисника	Људски ресурси, простор и опрема за рад		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР
3.4. Презентација програма и јавно оглашавање путем медија	25 дана	Одржане најмање 2 презентације за најмање по 20 потенцијалних корисника, оглашен програм преко локалних ТВ станица у	Број одржаних презентација, број учесника на презентацијама, број и врста медијских оглашавања	Сала за презентацију, простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР

		трајању од 7 дана					
3.5. Избор корисника	35 дана	Утврђена листа корисника за које ће бити откупљена сеоска домаћинства, склопљен и уговори са корисницима	Број склопљених уговора	Људски ресурси		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР
3.6. Откуп сеоских домаћинства	35 дана	Откупљена сеоска домаћинства	Број откупљених сеоских домаћинства (најмање 5)	Људски ресурси		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, власници сеоских домаћинства
3.7. Усељавање откупљених сеоских домаћинства	40 дана	Усељена сеоска домаћинства	Број усељених домаћинства	Људски ресурси, транспортна средства		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР
3.8. Медијска презентација целокупне реализације програма	25 дана	Објављене информације о програму на локалним ТВ каналима и штампаним медијима	Број и врста ТВ прилога о програму, број чланака у новинама	Простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, локални медији
3.9. Праћење реализације и оцена успешности програма	Континурано, 25 дана	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, писање извештаја,	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука	Особе задужене за праћење и оцењивање овог дела ЛАП-а		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР

		оцењена успешност					
--	--	----------------------	--	--	--	--	--

СЦ 4: До краја 2027. године економски осамосталити најмање 20 избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији кроз програме преквалификације и доквалификације, у сарадњи са Националном службом запошљавања и донаторима

Активност	Период реализације	Резултат	Индикатор	Потребни ресурси		Одговорни актери	Партнери
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
2.1. Идентификовање потреба за одређеним занимањима и израда програма преквалификација (1. циклус)	Јануар – фебруар 2025.	Идентификоване потребе за одређеним занимањима и израђен програм преквалификација	Број и врсте дефицитарних занимања	Људски ресурси – запослени у НСЗ – Филијала Сјеница		Локална самоуправа – Повереништво за избеглице и ИРЛ	НСЗ – Филијала Сјеница
2.2. Презентација програма и јавно оглашавање путем медија	Фебруар – март 2025.	Одржане најмање 2 презентација за најмање 20 потенцијалних корисника. Оглашен програм преко локалних ТВ станица у трајању од 7 дана	Број одржаних презентација, број учесника на презентацијама, број и врста медијских оглашавања	Сала за презентацију, простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа – Повереништво за избеглице и ИРЛ	НСЗ – Филијала Сјеница, локална самоуправа, локални медији

2.3. Израда критеријума за укључивање корисника у програме преквалификације и избор корисника у складу са критеријумима	Март – април 2025.	Формирани критеријуми за укључивање корисника у програме преквалификације, изабрани корисници за програме преквалификације	Број и врста критеријума, број изабраних корисника	Људски ресурси (радна група), Простор и опрема за рад		Локална самоуправа – Повереништво за избеглице и ИРЛ	НСЗ – Филијала Сјеница
2.4. Припремање распореда обуке	Мај 2025.	Направљен распоред обуке кандидата по одговарајућим занимањима	Број кандидата по занимањима, време реализације обука по занимањима	Људски ресурси – радна група		Радна група, надлежна особа	
2.5. Реализација 1. (првог) циклуса обуке	Јун- новембар 2025.	Одржане обуке за кориснике програма преквалификације. Обуку је успешно завршило најмање 10 полазника	Број и врста реализованих обука (врста занимања), број полазника који су успешно завршили обуке у 1.циклусу	Људски ресурси, предавачи, простор, опрема		Локална самоуправа	НСЗ Сјеница
2.6. Информисање послодаваца о новим кадровима	Новембар – децембар 2025.	Одржани састанци са послодавцима из одговарајућих привредних области	Број послодаваца који су показали спремност да приме на пробни рад особе које су успешно завршиле обуку	Људски ресурси		Локална самоуправа	НСЗ Сјеница, привредници Предузетници Локални медији

2.7. Идентификовање потреба за одређеним занимањима и израда програма преквалификација (2. циклус)	Јануар – фебруар 2026.	Идентификоване потребе за одређеним занимањима и израђен програм преквалификација	Број и врсте дефицитарних занимања	Људски ресурси – запослени у НСЗ – Филијала Сјеница		Локална самоуправа – Повереништво за избеглице и ИРЛ	НСЗ – Филијала Сјеница
2.8. Презентација програма и јавно оглашавање путем медија	Фебруар – март 2026.	Одржане најмање 2 презентација за најмање 15 потенцијалних корисника. Оглашен програм преко локалних ТВ станица у трајању од 7 дана	Број одржаних презентација, број учесника на презентацијама, број и врста медијских оглашавања	Сала за презентацију, простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа – Повереништво за избеглице и ИРЛ	НСЗ – Филијала Сјеница, локална самоуправа, локални медији
2.9. Израда критеријума за укључивање корисника у програме преквалификације и избор корисника у складу са критеријумима	Март – април 2026.	Формирани критеријуми за укључивање корисника у програме преквалификације, избрани корисници за програме преквалификације	Број и врста критеријума, број изабраних корисника	Људски ресурси (радна група), Простор и опрема за рад		Локална самоуправа – Повереништво за избеглице и ИРЛ	НСЗ – Филијала Сјеница, Народни универзитет
2.10. Припремање распореда обуке	Мај 2026.	Направљен распоред обуке кандидата по	Број кандидата по занимањима, време реализације	Људски ресурси – радна група		Радна група, надлежна особа	

		одговарајућим занимањима	обука по занимањима				
2.11.Реализација 2. (другог) циклуса обуке	Јун - новембар 2026.	Одржане обуке за кориснике програма преквалификац ије. Обуку је успешно завршило најмање 10 полазника	Број и врста реализованих обука (врста занимања), број полазника који су успешно завршили обуке у 1.циклусу	Људски ресурси, предавачи Народног универзитета, простор, опрема		Локална самоуправа	НСЗ Сјеница
2.12. Медијска презентација целокупне реализације програма	Континуира но	Објављене информације о програму на локалним ТВ каналима и штампаним медијима	Број и врста ТВ прилога о програму, број чланака у новицама	Простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР, локални медији
2.13. Праћење реализације и оцена успешности програма	Континуран о, новембар - децембар 2026.	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, оцење на успешност	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука	Особе задужене за праћење и оцењивање овог дела ЛАП-а		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС, УНХЦР

СЦ 5: До краја 2027. године економски оснажити најмање 10 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији набавком и доделом робе и материјала за покретање, развој и унапређење доходних активности у пољопривредној, занатској, услужној или другој области

Активност	Период реализације	Резултат	Индикатор	Потребни ресурси		Одговорни актери	Партнери
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
5.1. Учешће на конкурсима КИРС и других фондова	II квартал 2024.	Аплицирање	Апликација	Повереник и сарадници партнерских институција		Повереник за избеглице, Општинска управа	НВО, локалне институције
5.2. Формирање комисије за доделу помоћи за доходне активности	II квартал 2024.	Формирана комисија	Донета одлука о избору чланова комисије	Савет		Општинско веће општине Сјеница	
5.3. Утврђивање правилника и критеријума	III квартал 2024.	Утврђен текст правилника	Текст правилника	Повереник за избеглице и КИРС		Повереник за избеглице	Општинска управа
5.4. Утврђивање текста предлога конкурса	III квартал 2024.	Утврђен текст конкурса	Расписан конкурс	Повереник		Повереник и Комисија	Повереник Комисија и Савет
5.5. Разматрање приспелих захтева	III квартал 2024.	Утврђени захтеви и формулисани критеријуми	Приспели захтеви	Повереник		Повереник и Комисија	Комисија и Савет
5.6. Утврђивање предлога ранг листе	IV квартал 2024.	Утврђена ранг листа	Утврђен предлог	Комисија		Комисија	Савет
5.7. Избор и доношење одлуке о избору корисника	IV квартал 2024.	Донета одлука о избору корисника	Сачињена ранг листа			Комисија	

5.8. Закључивање уговора са корисницима и расподела помоћи	IV квартал 2024.	Закључени уговори	Расподељена средства			Комисија	Савет
--	------------------	-------------------	----------------------	--	--	----------	-------

СЦ 6: Специфични циљ 6: До краја 2027. године створити услове за јачање толеранције и разумевање потреба тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса отклањањем предрасуда кроз унапређење квалитета живота у локалној заједници побољшањем комуналних услуга, опремањем простора за здравствене, едукативне, културно-уметничке и друге услуге, опремањем дечијих и спортских игралишта, отварањем посебног инфо центра за мигранте и организовањем округлих столова, радионица и других активности усмерених на побољшање квалитета њиховог живота и бољем разумевању и идентификацији потреба миграната, размену искустава и анализу проблема и њихових могућих решења, као и промоцији културе и обичаја локалног становништва и миграната

Активност	Период реализације	Резултат	Индикатор	Потребни ресурси		Одговорни актери	Партнери
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
6.1. Аплицирање код Комесаријата и донатора за инфо центар	Трећи квартал 2023.	Одобрена средства	Потписан уговор са Општином		Људски ресурси – запослени у Општини и чланови Савета	Повереник и цланови Савета за миграције	КИРС
6.2. Формирање тимова за реализацију пројекта инфо центра	Трећи квартал 2023.	Формирани тимови	Решење о формирању тимова		Људски ресурси – запослени у Општини и општински им установама	Тимови, Савет, Комесаријат	КИРС

6.3. Утврђивање спецификације опреме и материјала	Четврти квартал 2023.	Сачињена спецификација опреме и материјала	Спецификација опреме и материјала			Тим и Савет	КИРС
6.4. Закључивање уговора са добављачем	Четврти квартал 2023.	Закључени уговори	Поптисани уговори			Општина и испоручилац	КИРС
6.5. Испорука опреме и материјала и контрола монтаже по уговору	Четврти квартал 2023.	Испоручена опрема и материјал	Записник			Тим за имплементацију, корисник	КИРС
6.6. Комисијска предаја на употребу и коришћење	Четврти квартал 2023.	Примопредаја	Записник			Комисија, корисник	КИРС
6.7. Спровођење активности инфо центра кроз различите сесије са учесницима разних профила у зависности од потреба корисника	Континуирано	Одржане сесије	Бројо одбржаних сесија			Тим за имплементацију	КИРС, институције система, стране амбасаде
6.8. Посета Центру за тражиоце азила и евидентирање потреба миграната за културно-забавним програмом и	Четврти квартал 2023.	Евидентирани потребе за културно-забавним програмом и учесници програма	Изјаве о потребама и пријаве за учешће у програмима			Тим за имплементацију	КИРС

потенцијалних учесника програма							
6.9. Рад са учесницима у припремању програма	Четврти квартал 2023.	Остварене пробе и припремљен програм	Број одржаних проба			Тим за имплементацију	НВО
6.10. Одржавање Дана мултикултуралности са промоцијом културе миграната и локалног становништва	Први квартал 2024. године	Одржан Дан мултикултуралности	Број учесника			Тим за имплементацију	КИРС, општинске установе, НВО

СЦ 7: До краја 2027. године омогућити јачање капацитета институција локалне самоуправе у управљању миграцијама кроз обуку кадрова за израду пројектних предлога у циљу обезбеђивања средстава намењених мигрантима

Активност	Период реализације	Резултат	Индикатор	Потребни ресурси		Одговорни актери	Партнери
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
7.1. Потписивање уговора са донатором	10 дана	Обезбеђенафин . средства	Потписан уговор		Људски ресурси – запослени у Општини и чланови Савета	Председник општине, Савет за миграције	КИРС, донатор

7.2. Презентација програма и јавно оглашавање активности на сајту општине и средствима информисања	30 дана за појединачну активност	Одржавање најмање 2 обуке за писање пројеката за по 15 потенцијалних учесника	Објављен позив		Технички услови за оглашавањ е	Кабинет председника општине	КИРС, донатор
7.3. Одабир полазника обуке, просторије и предавача за одржавање	15 дана	Одабрани учесници, тренери и простор за извођење	Број учесника		Постојећи ресурси	Локална самоуправа и Савет за миграције	КИРС, донатор
7.4. Одржавање округлих столова на тему управљања миграцијама	1 дан трајање форума	Организовање најмање 1 округлог стола	Број учесника на округлом столу		Постојећи ресурси	Локална самоуправа и Савет за миграције	КИРС, донатор
7.5. Одабир тема и говорника на округлом столу и адекватне просторије	15 дана	Одржавање најмање 1 округлог стола годишње са 20 потенцијалних учесника	Број учесника		Постојећи ресурси	Локална самоуправа и Савет за миграције	КИРС, донатор
7.6. Извештај о завршетку реализације појединачних пројеката	7 дана по реализацији	Урађен и усвојен извештај од стране Комисије	Потврда о пријему извештаја		Комисија за реализациј у пројекта	Савет за миграције	КИРС, донатор

ПОГЛАВЉЕ 7: РЕСУРСИ/БУЏЕТ

На основу досадашњег искуства и искуства других локалних самоуправа процењено је да ће за реализацију Локалног плана 2023-2027. године бити укупно потребно око 500.000 евра.

Детаљан годишњи буџет за сваку годину примене Локалног плана биће урађен на основу разрађених годишњих планова за ту годину.

Средства за реализацију овог Локалног плана обезбеђиваће се из различитих извора: делом из буџета локалне самоуправе, делом из донаторских буџета, односно помоћу пројеката који ће се развити на основу овог Локалног плана, као и из других доступних извора.

Поступајући у складу са донетим Националним стратегијама за смањење сиромаштва, решавање питања избеглих и интерно расељених лица, запошљавања, одрживог развоја, очекује се финансијска подршка ресорних министарстава у реализацији активности ЛАП-а.

Овај Локални акциони план ће се, поред осталих намена, користити у сврху представљања Општине и привлачења донаторских средстава за реализацију наведених циљева.

ПОГЛАВЉЕ 8: АРАНЖМАНИ ЗА ПРИМЕНУ

Аранжмани за примену ЛПА у Општини Сјеница обухватају локалне структуре и све потребне мере и процедуре који ће осигурати његово успешно спровођење.

У оквиру локалних структура, разликују се:

- 1) Структуре за управљање процесом примене ЛАП-а и
- 2) Структуре које су оперативне и примењују ЛАП-а.

Структуру за управљање процесом примене ЛАП, након његовог усвајања, представљаће Савет за управљање миграцијама и трајна решења који је учествовао у његовој изради. Савет за миграције ће, као део свог будућег рада, направити Правилник управљања применом Локалног плана.

Савет за управљање миграцијама и трајна решења, као управљачка структура има следеће задатке:

1. У потпуности одговара за вођење целокупног процеса примена Локалног плана;
2. Именује локалне тимове за управљање пројектима који настану као резултат операционализације Локалног плана;
3. Обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми од сваког актера- учесника у процесу унапређења положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у локалној заједници;
4. Одржава контакте са свим учесницима у реализацији Локалног плана;
5. Управља процесом праћења (мониторинга) и оцењивања успешности (евалуације) Локалног плана акције;
6. Одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној смоуправи.

Оперативну структуру за примену овог Локалног акционог плана чиниће институције, организације и тимови формирану у циљу непосредне реализације плана и пројекта развијених на основу Локалног плана. У складу с Локалним акционим планом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници – партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу с принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену локалног плана има следеће задатке и одговорности:

1. Реализација Локалног акционог плана;
2. Непосредна комуникација са корисницима услуга које се обезбеђују Локалним планом;
3. Редовно достављање извештаја секретару Савета за управљање миграцијама и трајна решења о свим активностима на спровођењу Локалног плана;
4. Учешће у евентуалним обукама за унапређење стручности и компетенција за спровођење задатака Локалног акционог плана;
5. Унапређење процеса примене локалног плана у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре.

У општини Сјеница се процењује да ће носиоци програма, пројеката и активности ЛАП-а бити у првом реду следеће институције:

1. Повереништво за избеглице,
2. Канцеларија за локални економски развој,
3. Канцеларија за младе,
4. Центар за социјални рад,
5. Дом здравља Сјеница,
6. Библиотека „Мухамед Абдагић“ Сјеница,
7. Установа културе Сјеница,
8. Установа за спорт и рекреацију Сјеница,
9. Црвени крст Сјеница,
10. НВО које се баве проблемима миграната.

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме међусобне комуникације у односу на очекиване резултате примене Локалног плана. План комуникације и оперативне структуре уредиће време и начин размене информација и предузимање одговарајућих акција.

Детаљне годишње планове за наредни период, након 2023. год. припремиће Савет за управљање миграцијама и трајна решења, уз активне консултације са оперативним структурама. По потреби, Савет за управљање миграцијама ће формирати и одговарајуће радне тимове.

Годишње планове ће усвајати Скупштина Општине Сјенице (или други надлежни орган локалне самоуправе).

Механизми праћења, оцењивања успешности примене Локалног плана и доношења евентуалних корективних мера биће дефинисани Планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и еволуације).

ПОГЛАВЉЕ 9: ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕНА УСПЕШНОСТИ

- ❖ Циљ праћења и оцене успешности (мониторинг и евалуација) ЛАП-а је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛАП-а ради предлагање евентуалних измена у активностима на основи налаза и оцена.
- ❖ Временски оквир: Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2023-2027. године. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично - једном годишње. Финална евалуација обавиће се на крају 2027. године.
- ❖ Предмет мониторинга и евалуације: Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности – задатака и специфичних циљева.
- ❖ Кључни индикатори утицаја за праћење и оцењивање успешности примене Локалног акционог плана ће бити следећи:
 - Обухват избеглица, ИРЛ и повратника новим услугама и мерама;
 - Обухват потреба тражиоца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса;
 - Планирање и јачање капацитета јединице локалне самоуправе;
 - Структура корисника/ца услуга и мера програма;
 - Ниво укључености различитих актера у пружање услуга у локалној заједници;
 - Обим финансијских средстава издвојених за услуге мигрантима;
 - Структура финансијских средстава издвојених за услуге мигрантима (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори...).
- ❖ Процесни индикатори за праћење и оцењивање успешности примене Локалног акционог плана ће бити следећи:
 1. Број потписаних протокола о сарадњи са одабраним НВО,
 2. Број сертификата о завршеној преквалификацији избеглих, интерно расељених лица и повратника,
 3. Број закључених уговора о раду,
 4. Број лица која су добила сертификате о завршеној основној школи,
 5. Број и врста едукативних радионица и број укључених учесника,
 6. Број и врста округлих столова и гостовања у локалним медијима на тему подизања свести о потребама мигрантске популације.
- ❖ **Методe и технике мониторинга и евалуације:**

За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су: евидентирање корисника, интервјуи са корисницима (упитници, разговори), анкете, извештавање и др.

Савет за управљање миграцијама ће бити одговоран за праћење и оцењивање успешности рада на примени Локалног акционог плана – вршећи мониторинг (М) и евалуацију (Е). Тим за М и Е чине представници/це стручна лица из локалних институција и организација које се непосредно или посредно баве питањима избеглих, интерно расељених лица и повратника, као и представници /це корисничких група овог Локалног акционог плана. Радна група ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације локалног плана.